

Rinnakkaistallentamisen oikeutuksesta

Pekka Olsbo
Jyväskylän yliopiston kirjasto

URN:NBN:fi:jyu-201601051028

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Tieteen avoimuus?

- ❏ Tieteen avoimuus on osa sen alkuperäistä perusolemusta.
- ❏ Tiede on tehty kommunikoidtavaksi – ilman tieteestä käytävää keskustelua se ei kehity.
- ❏ Digitaalisuuden kuviteltiin demokratisoivan tiedon välityksen, mutta toisin kävi – viimeiset 20 vuotta tiedeyhteisö on joutunut kamppailemaan saadakseen itse tuottamansa tieteellisen tiedon mahdollisimman laajaan vapaaseen jakeluun.

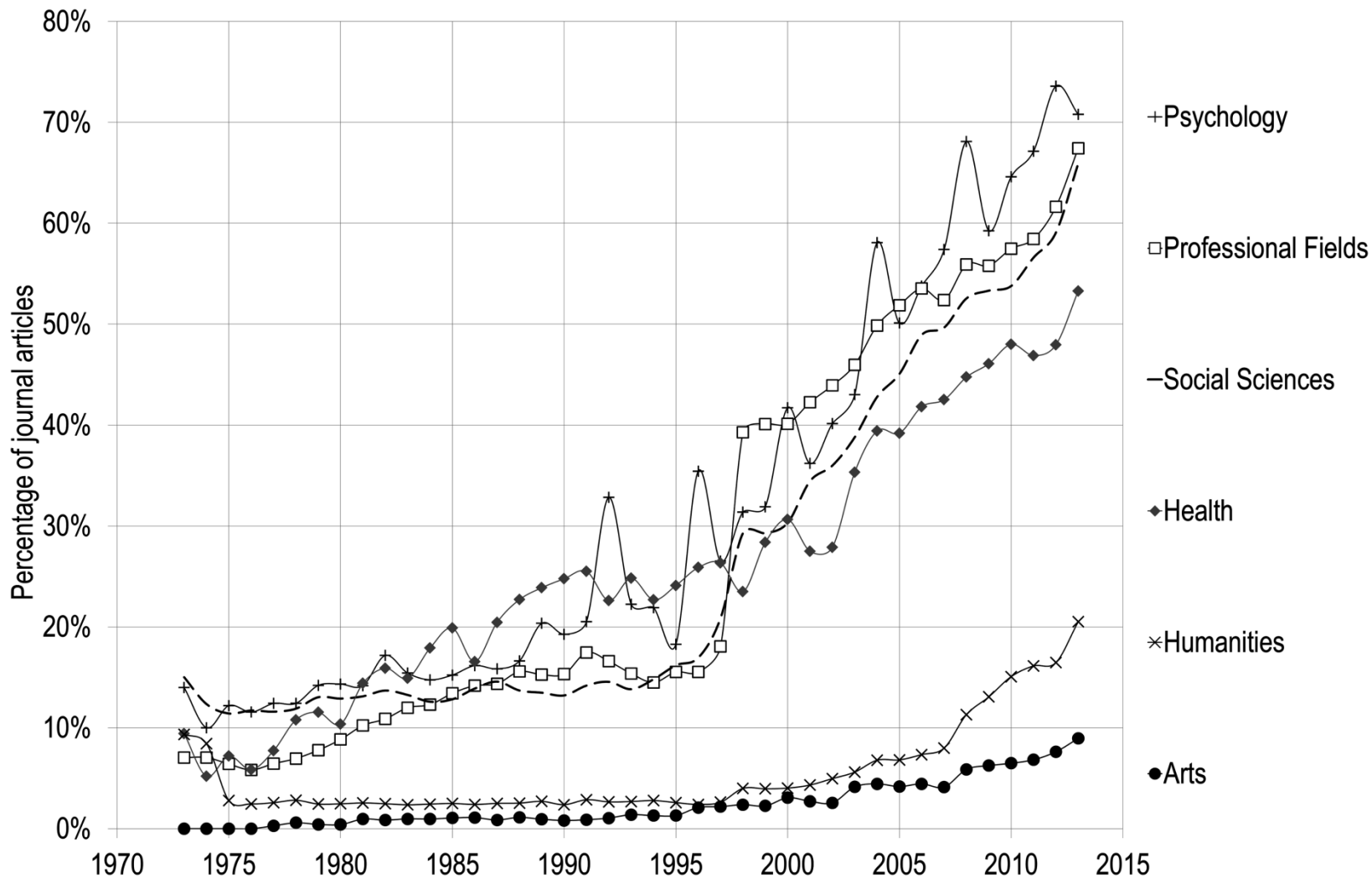

Tieteellisen julkaisemisen keskittyminen

- Tieteellinen julkaiseminen on tänään keskittyneempää kuin koskaan historiassa.
- Vielä 1990-luvun puolivälissä, tieteenalasta riippuen, viisi suurinta tieteellistä kustantajaa julkaisi 15–20 % kaikista tieteellisistä julkaisuista.
- Vuonna 2013 tuo luku oli 55–70 %.
Esim. psykologia: 1995: 17 %, 2013: 71 %

(Larivière V., Haustein S., Mongeon P., 2015)

Larivière V., Haustein S., Mongeon P., 2015. Percentage of papers published by the five major publishers, by discipline of Social Sciences and Humanities, 1973–2013.
doi:10.1371/journal.pone.0127502.g004

Avoin julkaiseminen

- ❏ Tullut jäädäkseen
- ❏ Eri muodot käyvät rinnakkain, osin hieman kiistellenkin, kohti avoimempaa tieteellistä kommunikaatiota.
- ❏ Kehityksen avainasiana tutkimusrahoittajien vaatimukset avoimuudesta.
- ❏ Myös kustantajien ollut pakko sopeutua ja myöntyä avoimuuden vaatimuksille – ainakin osin.

Tiedekustantajien kehityssuunnat

- Voidaan nähdä ainakin kolme tapaa, joilla kustantajat ovat reagoineet avoimuuteen:
 1. Kultaisen avoimuuden linjan hyödyntäminen. Lähes kaikilla kustantajilla ns. open choice tai hybridi-malli, jossa artikkeli ostetaan erikseen avoimeksi tilausmaksullisesta lehdestä. Erinomainen liiketoiminnan malli, koska ei aiheuta juuri lisäkustannuksia, ainoastaan lisätuloja.

Tiedekustantajien kehityssuunnat

- 2. Avoin rinnakkaistallentaminen. Julkaisun kirjoittaja tallettaa yleensä oman käsikirjoitusversionsa artikkelista joko oman instituutionsa julkaisuarkistoon tai tieteenalakohtaiseen julkaisuarkistoon. Luvan varaista toimintaa eli rinnakkaistallentamisen prosessiin liittyy aina kustantajapolitiikan tarkistus. Suurin osa kustantajista sallii, joskin ehdot ovat kovenemaan päin.

Tiedekustantajien kehityssuunnat

- 3. Kustantajat ottavat haltuun koko tutkimusprosessin tukemisen. Julkaiseminen on vain osa tutkimusprosessia, datan hallinta tutkimusprosessin aikana ja sen avoin julkaiseminen kiinnostavat kustantajia. Esimerkiksi Springer on ilmoittanut ulottavansa palvelukonseptinsa koko tutkimusprosessin kattavaksi. Pyrkimyksenä entistä suurempi hallinta ja päätösvalta.

Rinnakkaistallentamisen oikeutuksesta

- Useimmat kustantajat sallivat erityisesti hyväksytyn käsikirjoitusversion (AAM, author ~~C~~E accepted manuscript) tallentamisen julkaisuarkistoon.
- SHERPA/RoMEO-palvelu
<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/index.php>
Tiedot yli 2000 kustantajan rinnakkaistallennuspolitiikasta.
- Lähes 80 % kustantajista sallii.

SHERPA/RoMEO

RoMEO colour	Archiving policy	Publishers	%
<u>green</u>	Can archive pre-print and post-print	825	38
<u>blue</u>	Can archive post-print (ie final draft post-refereeing)	731	34
<u>yellow</u>	Can archive pre-print (ie pre-refereeing)	137	6
<u>white</u>	Archiving not formally supported	472	22

Rinnakkaistallentamisen oikeutuksesta

- ❏ Mutta pelkkä tieto kustantajan politiikasta ei riitä.
- ❏ Esimerkiksi Elsevier. SHERPA/RoMEO-palvelussa tiedot lähes 2000 lehdestä. Peruspolitiikka yleensä sama, embargo-ajat vaihtelevat suuresti 0-48 kk. Jokaisen lehden embargo tarkistettava erikseen.
- ❏ Elsevier esimerkki hyvin harmonisoidusta kustantajapolitiikasta.

Elsevierin peruspolitiikka

- Authors pre-print on any website, including arXiv and RePEC
- Author's post-print on author's personal website immediately
- Author's post-print on open access repository after an embargo period of between 12 months and 48 months
- Permitted deposit due to Funding Body, Institutional and Governmental policy or mandate, may be required to comply with embargo periods of 12 months to 48 months
- Author's post-print may be used to update arXiv and RepEC
- Publisher's version/PDF cannot be used
- Must link to publisher version with DOI
- Author's post-print must be released with a Creative Commons Attribution Non-Commercial No Derivatives License

Peruspolitiikasta tarkemmin

- Author's post-print on author's personal website immediately.
Mikä on "kirjoittajan oma kotisivu"?

The screenshot shows the JYX website interface. At the top, there is a navigation bar with the JYX logo and the text 'University of Jyväskylä | University Library | SherpaRomeo | JYKDOK'. Below this is a search bar and a navigation menu with 'JYX front page', 'Articles', 'Arto Ojala', and 'Search'. The main content area is titled 'Collection: Arto Ojala' and features a search box, a 'Full Text Search' button, and a 'Selected filters' section showing 'Author: Ojala, Arto'. Below the search results, there is a pagination bar indicating 'Now showing items 1-10 of 39' and a 'Next Page' link. The first two search results are visible:

- Innovation as a Driver of Internationalization in the Software Industry**
Rönkkö, Mikko; Ojala, Arto; Tyrväinen, Pasi (IEEE, 2013)
Innovation and internationalization are two important factors for growth. This study analyzes whether innovativeness has an effect on the internationalization of software firms, and if so, how strong this effect is. ...
- Value creation and evolution of a value network: A longitudinal case study on a Platform-as-a-Service provider**
Ojala, Arto; Helander, Nina (Annual Hawaii International Conference on System Sciences, 2014)
Current research on cloud computing emphasizes the important role of Platform-as-a-Service (PaaS) providers. However, little is known about how PaaS providers can offer value to the content providers and firms operating ...

On the left side of the page, there is a sidebar with 'Add filter' and 'Select filter' sections. The 'Select filter' section shows a list of authors and their corresponding number of results:

- Author
- Ojala, Arto (39)
- Tyrväinen, Pasi (11)
- Kontinen, Tanja (3)
- Nahar, Nazmun (3)
- Parikka, Matti (3)
- Laatikainen, Gabriella (2)
- Mazhelis, Oleksiy (2)
- Chetty, Sylvie (1)
- Heikkilä, Jukka (1)
- Helander, Nina (1)
- Hämäläinen, Mervi (1)
- Isomäki, Hannakaisa (1)
- Leppäaho, Tanja (1)
- Luoma, Eetu (1)
- Puhakka, Vesa (1)
- ... View More

Below the author list, there is a 'Subject' section with a list of subjects and their counts:

- Subject
- 512 (17)
- 113 (14)

Peruspolitiikasta tarkemmin

- Publisher's version/PDF cannot be used
Kuitenkin: “Theses and dissertations which contain embedded PJAs as part of the formal submission can be posted publicly by the awarding institution with DOI links back to the formal publications on ScienceDirect”

<http://www.elsevier.com/about/company-information/policies/sharing>

Väitöskirjan osana artikkeli voidaan siis julkaista kustantaja-versiona välittömästi julkaisuarkistossa.

Peruspolitiikasta tarkemmin

- Author's post-print must be released with a Creative Commons Attribution Non-Commercial No Derivatives License (Nimeä-Ei Kaupallinen-Ei Muutoksia) Kuitenkin useat tutkimusrahoittajat vaativat CC BY -lisenssin käyttöä. (esim. Wellcome Trust, RCUK, Bill and Melinda Gates foundation). Myös Suomen ATT-hanke suosittaa CC BY 4.0 -lisenssin käyttöä.

-mielenkiintoista keskustelua aiheesta:

<http://lj.libraryjournal.com/2015/02/opinion/peer-to-peer-review/cc-by-and-its-discontents-a-growing-challenge-for-open-access-peer-to-peer-review/#>

Peruspolitiikasta tarkemmin

■ Embargo

Kustantajien viiveajat pitenevät, erityisesti Elsevier.

Kuitenkin yhä useammat tutkimusrahoittajat edellyttävät kustantajan vaatimuksia lyhempiä viiveaikoja. Esim. Suomen Akatemian uusi linjaus max 6 kk. Ison-Britannian uusi Research Excellence Frameworkin vaatimus max 3 kk.

Yhteenvetoa

- Rinnakkaistallentaminen kasvaa merkittävästi, erityisesti UK REF:n vaikutus, myös Suomen hankkeet.
- Suurin osa kustantajista sallii tallennuksen.
- Tutkimusrahoittajien vaatimukset lisääntyvät ja tiukentuvat.
- Kustantajien politiikat tiukentuvat?
- Kenen valta ratkaisee?
- Mikä on tutkijan asema tässä vaatimusten ristipaineessa?
- Kirjastojen rooli korostuu entisestään

Kiitos

Pekka Olsbo

Jyväskylän yliopiston kirjasto

pekka.olsbo@jyu.fi

0505818355

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ